

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 1 juli 2024

Samenvatting

Mei en juni waren opnieuw erg natte en sombere maanden met af en toe enkele warme dagen. Van de schaarse droge periodes werd dankbaar gebruik gemaakt om te zaaien en te planten. Toch duurde het nog tot eind juni voordat de zaai- en plantwerkzaamheden eindelijk voltooid waren. De opkomst van de gewassen verliep niet overal zonder problemen. Vooral bij de aardappelen zijn er aanzienlijke opkomstverliezen. Wat de impact zal zijn van de late seizoensstart op de opbrengst van de zomergewassen valt nog af te wachten. Veel zal afhangen van de weersomstandigheden tijdens de zomer en het najaar. Bij de wintergerst ligt de verwachte opbrengst alvast lager dan gemiddeld. Door het frisse en sombere weer tijdens de bloei zijn de korrels kleiner en lichter dan normaal. Ook voor de wintertarwe zijn de opbrengstvoorspellingen momenteel niet erg optimistisch.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op het niveau van de landbouwregio's. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/regio) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroei-model en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION, PROBA-V en Sentinel-3 (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale opbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de opbrengst.

Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op www.bcgms.be.
Hier kan u ook tal van interactieve kaarten en grafieken consulteren.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door Terrascope (<https://terrascope.be/nl>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, Viaverda, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CePiCOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

Contacten

Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Carolien Toté	isabelle.piccard@vito.be carolien.tote@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Christian Tricot	michelj@meteo.be ctricot@meteo.be

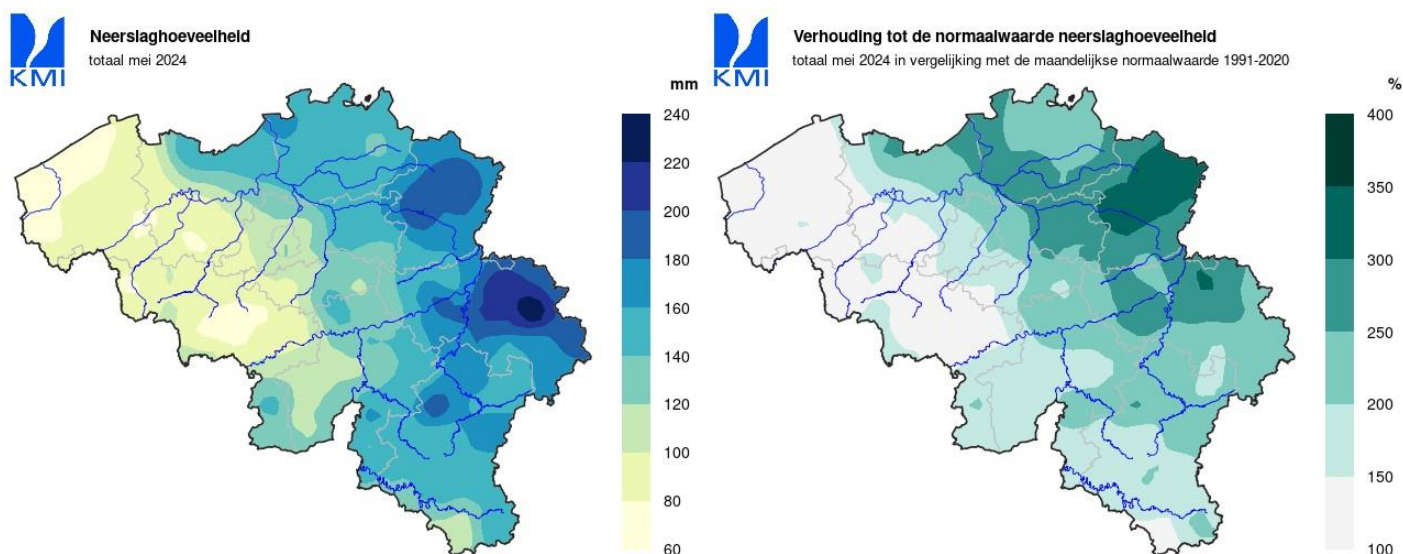
Datum van de volgende berichten: *begin september 2024*

Het weer tijdens het voorjaar

Mei 2024 was een zeer natte, warme en sombere maand. In Ukkel regende het maar liefst 23 dagen (normaal 14,7 dagen). In totaal viel er 123,9 mm neerslag, dubbel zoveel als normaal (59,7 mm). De minste neerslag werd geregistreerd in West-Vlaanderen en Henegouwen. De natste regio's situeerden zich in het noordoosten van België en in het Land van Herve. Op 17 mei werd de gemeente Voeren overigens getroffen door hevige regenval met ernstige overstromingen tot gevolg.

De meimaand eindigde fris, maar met een gemiddelde temperatuur van 14,9°C was het in Ukkel toch iets warmer dan normaal (13,9°C). Net als de voorbije drie maanden, vielen vooral de hoge minimumtemperaturen op. Het werd in Ukkel niet kouder dan 7,8°C. Daarmee werd het record van 2000 verbroken (6,6°C).

Met een zonneschijnduur van slechts 140u 02min was mei ook weer somberder dan normaal (198u 17min). De gemiddelde windsnelheid bedroeg slechts 2,7 m/s (normaal 3,3 m/s), een evenaring van het absolute record van 1960.

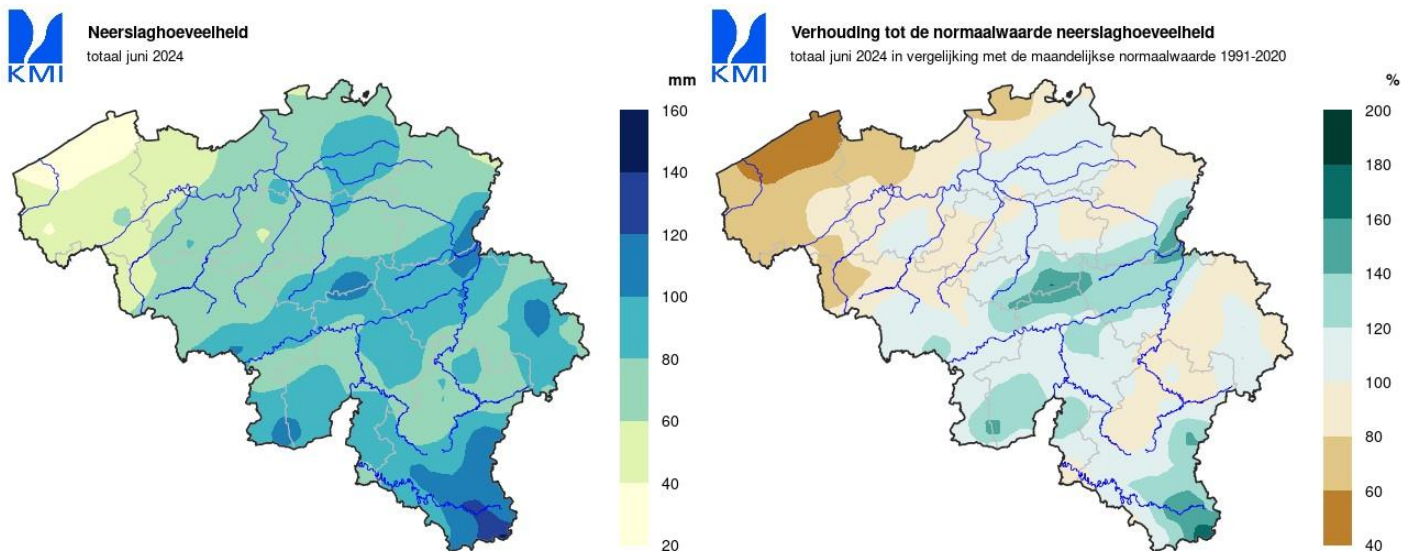

Figuur 1: Neerslaghoeveelheid in mei 2024: (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Met 73,7 mm neerslag in Ukkel was ook juni 2024 natter dan normaal (70,8 mm). Daarmee was het de negende opeenvolgende maand met meer neerslag dan gemiddeld, goed voor een nieuw record. Toch zien we wel wat regionale verschillen. In de kuststreek viel er in juni minder dan de helft van de normale neerslaghoeveelheid. In het centrum en zuiden van het land was het dan weer iets natter dan gemiddeld. De meeste neerslag viel in Belgisch Lotharingen (35% meer dan normaal).

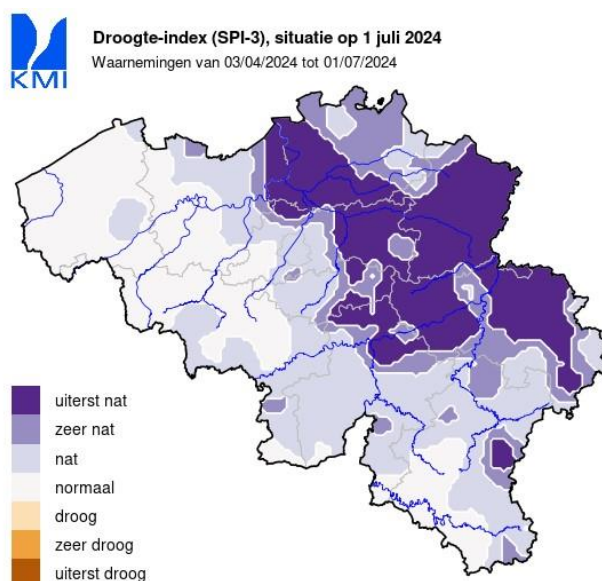
De temperaturen lagen het grootste deel van juni een flink stuk onder de normale waarden. Vanaf 23 juni werd het echter warmer. De gemiddelde temperatuur in Ukkel eindigde daardoor net onder de normale waarde (16,0°C tegenover 16,7°C normaal).

Terwijl de eerste 22 dagen van juni eerder somber waren, maakten de zonnige dagen op het einde van de maand één en ander goed. De totale zonnenschijnduur bedroeg uiteindelijk 186u 00min, iets minder dan normaal (199u 16min).

Figuur 2: Neerslaghoeveelheid in juni 2024: (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

In Figuur 3 wordt het neerslagtotaal van de voorbije 90 dagen in vergelijking met de normale waarde ruimtelijk weergegeven voor gans België. In het noordoosten en oosten van het land was het op 1 juli nog "uiterst nat" tot "zeer nat". In het westen en zuidwesten (West-Vlaanderen en delen van Oost-Vlaanderen, Henegouwen en Luxemburg) was de situatie "normaal". Elders was het vooral "nat".

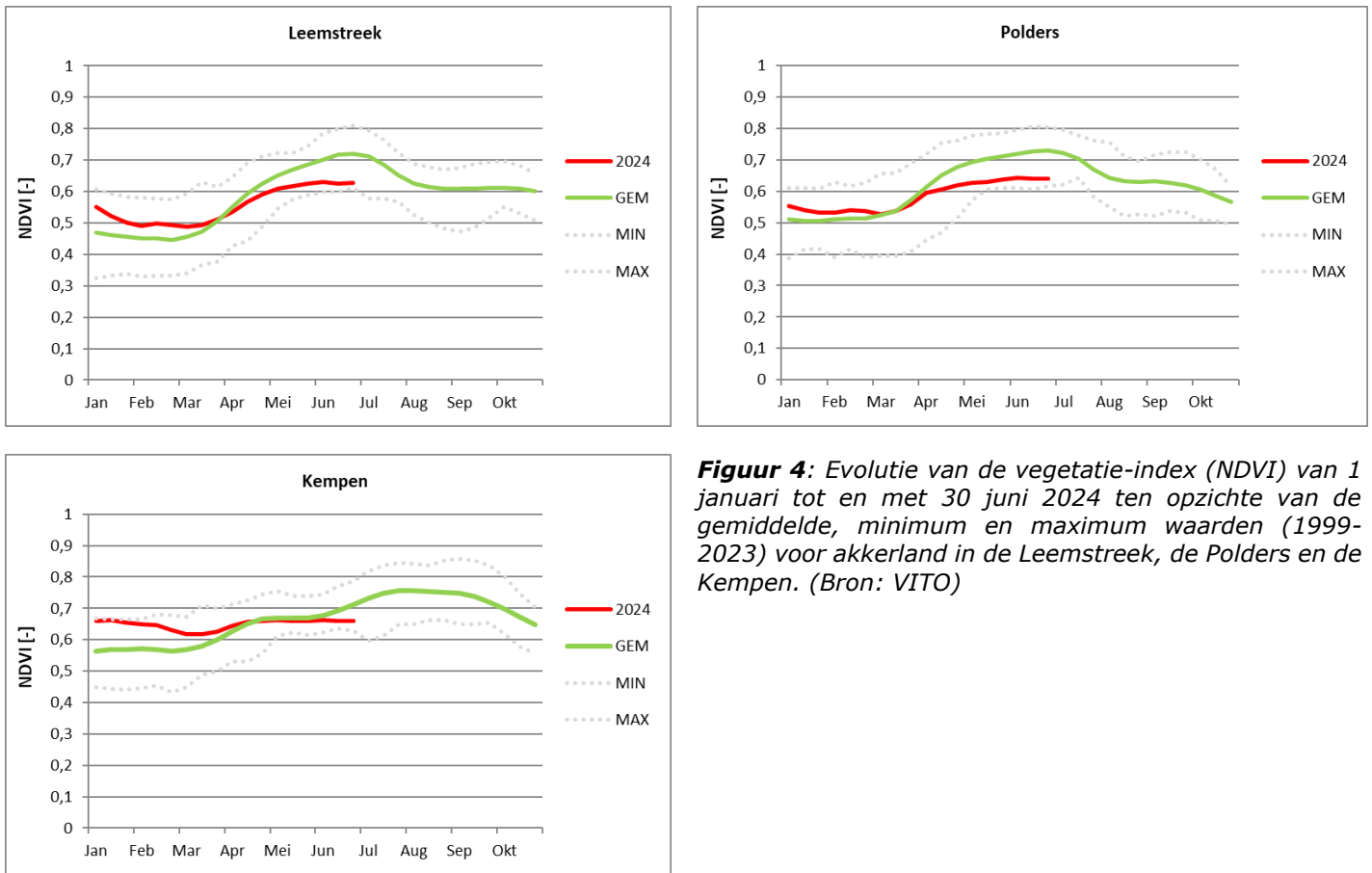

Figuur 3: Neerslagtotaal van de voorbije 90 dagen (SPI-3 index van 3 april tot en met 1 juli 2024) vergeleken met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Observaties vanuit de ruimte

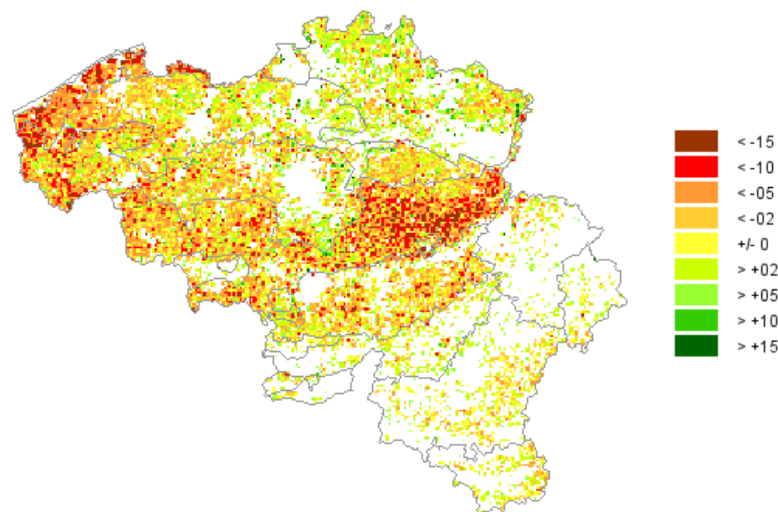
Figuur 4 vergelijkt voor 3 landbouwregio's het verloop van de NDVI vegetatie-index, afgeleid uit Sentinel-3 satellietbeelden, met het langjarig gemiddelde. De moeilijke seizoensstart is duidelijk zichtbaar. Normaal stijgt de vegetatie-index vrij snel vanaf maart doordat de gewasgroei herneemt. Omwille van het natte weer in het najaar en de winter konden de wintergewassen pas laat of helemaal niet gezaaid worden en hadden ze het bij het begin van het voorjaar op veel plaatsen nog moeilijk. Dat is ook zichtbaar in Figuur 4: de vegetatie-index begon later dan normaal te stijgen. In de Polders was er een vertraging van zo'n 10 dagen merkbaar, in de Leemstreek en de Kempen was dit eerder 20 dagen. De index steeg ook trager dan gewoonlijk en dook in april al snel onder de gemiddelde waarde. Eind juni lag de index

nog steeds onder het gemiddelde. Een verklaring daarvoor is vooral te vinden in de late aanleg van de zomerteelten die er normaal in mei en juni voor zorgen dat de vegetatie-index verder toeneemt.

Figuur 4: Evolutie van de vegetatie-index (NDVI) van 1 januari tot en met 30 juni 2024 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (1999-2023) voor akkerland in de Leemstreek, de Polders en de Kempen. (Bron: VITO)

Figuur 5 toont de afwijking van de vegetatie-index berekend voor de periode van 1 april tot en met 30 juni 2024 ten opzichte van het langjarig gemiddelde voor deze periode. Op de meeste plaatsen scoort de index duidelijker lager dan gemiddeld (rode en oranje zones op de kaart). Hier en daar zien we toch nog wat gele en groene zones op de kaart waar de wintergewassen het vrij goed doen of waar de zomergewassen toch tijdig gezaaid of geplant konden worden. Plaatselijk kan het ook gaan om graslanden die later dan normaal of helemaal niet gemaaid konden worden, waardoor de vegetatie-index hoger ligt.

Figuur 5: Relatief verschil van de vegetatie-index (NDVI, afgeleid uit Sentinel-3 beelden) voor de periode van 1 mei – 30 juni 2024 ten opzichte van het langjarig gemiddelde voor deze periode. De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand

Wintergranen:

De natte omstandigheden, het gebrek aan zon en de soms koude temperaturen hebben een negatieve invloed gehad op de ontwikkeling van wintergranen. De **wintergerst** heeft intussen het einde van de groeicyclus bereikt. In Vlaanderen en de streek rond Doornik werden tijdens het eerste weekend van juli, tussen de buien door, de vroegste percelen gedorst. De eerste berichten wijzen op een laag hectolitergewicht en kleine korrels.

Verschuivende factoren hebben het opbrengstpotentieel van de wintergerst aangetast. Door de vrij koele temperaturen in de tweede helft van april werd de bevruchting verstoord. De ontwikkeling van het stuifmeel werd belemmerd, wat leidde tot een verminderde korrelzetting. Het natte weer tijdens de bloei bevorderde bovendien de ontwikkeling van ziekten zoals *Fusarium* en *Microdochium*. Het gebrek aan zonlicht en de koude temperaturen tijdens de korrelvullingsfase zorgden tenslotte voor kleinere korrels met een lager gewicht.

Ook bij de **wintertarwe** zijn de opbrengstverwachtingen begin juli niet erg optimistisch, maar is nog niet alles verloren. Als juli verder nog zonnig en warm is, kan de situatie nog enigszins verbeteren.

In Vlaanderen werd er overigens als gevolg van het erg natte najaar 2023 zo'n 43% minder wintertarwe ingezaaid, meldt het Agentschap Landbouw en Zeevisserij. Ook het areaal wintergerst lag lager dan de afgelopen jaren (-7%). Landbouwers stapten deels over op korrelmaïs (+14%), maar door de natte weersomstandigheden dit voorjaar was ook de inzaai van korrelmaïs niet overal mogelijk (zie verder in dit Bericht). Wel stijgen de arealen zomertarwe (+274%) en zomergerst (+35%), maar het gaat hier om kleine arealen. Zomergranen kennen in vergelijking met wintergranen en korrelmaïs doorgaans een lagere opbrengst, waardoor het minder interessante teelten zijn.

Aardappelen:

De problemen stapelen zich op in de aardappelsector, melden FIWAP, Viaverda en Inagro. Het begon al met het pootgoed en de beschikbaarheid ervan. Het pootgoedareaal kende in 2023 een afname van 7% in de vijf belangrijkste pootgoedproducerende landen (Nederland, Frankrijk, Duitsland, Denemarken en België). De opbrengst was gemiddeld, maar door het lage knolaantal per plant had het pootgoed een vrij grove maat. Bovendien was er een sterke virusdruk aan het begin van de teelt, wat leidde tot veel declasseringen tijdens de certificering. Enkele honderden hectares konden door het natte weer niet worden geoogst, voornamelijk in Nederland. Deze factoren leidden tot een lage beschikbaarheid van pootaardappelen voor de uitplant van 2024, ondanks de groeiende vraag, vooral naar friet- en chipsgeschikte rassen. Om de beperkte beschikbaarheid van pootgoed te compenseren, kozen sommige telers ervoor om het pootgoed te snijden. Deze praktijk is echter niet zonder risico. Als het niet goed wordt uitgevoerd, bestaat er een groot risico op snelle en massale verspreiding van schimmel-, virus- en bacterieziekten (vooral quarantaineziekten).

Daarna was er de frequente en overvloedige regenval die de pootwerkzaamheden ernstig verstoorde. Normaal gezien loopt het pootseizoen van april tot half mei. Dit jaar werden er zelfs eind juni nog aardappelen gepoot. Hier en daar werden er in april al wat vroege rassen gepoot, maar op de meeste plaatsen konden de pootwerkzaamheden pas tussen 7 en 13 mei aanvangen. Deze korte droge periode rond Hemelvaart zorgde ervoor dat 80 tot 90% van de vroege rassen en 25 tot 35% van de bewaarrassen onder de grond geraakten. Sporadisch werd er nog wat gepoot in de tweede helft van mei, maar de volgende versnelling kwam er pas begin juni toen het weer wat droger werd. Op 11 juni was tussen 65 en 75% van het Belgische aardappelareaal gepoot. Rond 25 juni liepen de aanplantingen stilaan ten einde, waarbij er tot eind juni sporadisch nog wat gepoot werd.

Het pootseizoen was dus in totaal over zo'n 8 tot 10 weken gespreid. Soms verliep het poten langzaam, op andere momenten intensief waarbij de pootmachines dag en nacht werkten. Eén van de moeilijkheden daarbij was vooral het identificeren van de percelen die het droogst waren en daarom voorrang moesten krijgen bij het poten. Vaak werd er gepoot onder suboptimale omstandigheden, soms met structureerschade tot gevolg.

Het late plantseizoen zorgde er ook voor dat het moeilijk was om het pootgoed in goede conditie te houden, zeker wanneer het pootgoed al gesneden was. Naarmate de tijd verstreek, zagen we meer kiemproblemen en rot. Het gebruik van pootgoed van mindere kwaliteit vergroot het risico op slechte opkomst, vooral onder koude omstandigheden zoals die eind mei en gedurende een groot deel van juni werden waargenomen. Veel telers verhoogden daarom de plantdichtheid om de kans op een behoorlijke opbrengst te kunnen vrijwaren. Anderen moesten de plantdichtheid echter verlagen door gebrek aan pootgoed of de hoge kosten.

Eenmaal geplant is het belangrijk dat de planten zich onder goede omstandigheden kunnen ontwikkelen. Dat was in juni helaas niet het geval. De ruggen waren vaak doordrenkt met water of gesloten door de impact van de regen. Dit veroorzaakte verstikking in de ruggen en zorgde voor rotting van de knollen of de (al zwakke) jonge planten.

Half juni was er een groot contrast merkbaar tussen percelen die begin of half mei waren geplant en die de rijen sloten en percelen die net waren geplant. Daar zagen we een erg slechte opkomst. In haar communiqué van 1 juli maakte de Northwestern European Potato Growers (NEPG) dan ook melding van opkomstverliezen van enkele procenten tot meer dan 80% (voornamelijk door rot) in België en Nederland.

Alsof dat nog niet genoeg was, is de druk van de aardappelziekte intens en volgen de fungicidebehandelingen elkaar snel op. Door de vertraagde aanplantingen zal het seizoen waarschijnlijk worden verkort en zullen de rassen moeite hebben om hun opbrengstpotentieel volledig te benutten. De totale stikstofbehoefte van de teelt zal daardoor lager zijn. Rekening houdend met het feit dat door de hoge bodemvochtigheid de mineralisatie gestimuleerd is, wordt dan ook geadviseerd om de stikstofaanvoer enigszins te verminderen. Dit zal helpen om hoge nitraatresiduen te vermijden in het najaar en het gewas niet te lang te laten investeren in de productie van loof, waardoor de vorming van knollen wordt vertraagd. Een overschot aan stikstof schaadt ook het droge stofgehalte, vooral voor rassen die soms moeite hebben om een goed onderwatergewicht te bereiken.

De opbrengstverwachtingen zijn momenteel (begin juli) vrij somber. Wat de toekomst brengt, is echter moeilijk te voorspellen. Een hittegolf en/of droogte in de komende weken kan de situatie nog verergeren. Door de geringe beworteling zou het aardappelgewas dan al snel kunnen lijden onder watertekort. Anderzijds kenden we in 2023 ook aanzienlijke vertragingen in de aanplantingen, maar werd er dankzij een mooie periode in augustus en september toch nog een goede opbrengst behaald.

Suikerbieten:

Ook de zaai van de suikerbieten heeft zwaar geleden onder de regenachtige omstandigheden. Gemiddeld werd er zo'n 3 tot 4 weken later dan normaal gezaaid, van april tot ongeveer half mei. Het merendeel van de percelen werd tijdens de droge periode midden april of in de tweede week van mei gezaaid.

Op de vroegst gezaaide percelen sloten de rijen zich in de laatste week van juni. Op de minst gevorderde percelen bevonden de bieten zich op dat moment nog in het 4- tot 6-bladstadium, of in Henegouwen en het noorden van het land, waar er uitzonderlijk pas in juni gezaaid kon worden, in het kiemlob- tot 2-bladstadium.

Op de laatst gezaaide percelen werden soms bietenkevers in de hartbladeren gevonden. Het aantal bladluizen dat werd waargenomen was relatief beperkt, maar varieerde wel van het ene perceel tot het andere.

Maïs en grasland:

Waar we in 2023 vanaf half mei een droge periode kregen die lang genoeg duurde om de veldwerkzaamheden vlot te laten verlopen en zo een basis te leggen voor een goede opbrengst, is er hier in 2024 geen sprake van. Ook in mei en juni was het wisselvallig weer en bleven de veldwerkzaamheden moeizaam verlopen.

Begin juli werd er nog steeds **maïs** gezaaid. Wat er gaat worden van deze laat gezaaide maïs is nog zeer de vraag. Een proef van LCV/Hooibeekhoeve in 2019 liet zien dat zaaien tot 20 juni weinig problemen gaf, maar bij een zaai begin juli bleef de opbrengst en de kwaliteit achter. Veel zal afhangen van de weersomstandigheden tijdens de zomer en het najaar. Het probleem is echter dat veel percelen in suboptimale omstandigheden zijn bewerkt en dat laat zich momenteel al zien op de vroeg gezaaide maïspercelen. In de Kempen staat de maïs er over het algemeen heterogeen bij.

In Wallonië werd de zaai van de maïs rond 15 juni afgerond, meldt het CIPF. De hoge temperaturen van eind juni waren erg bevorderlijk voor de groei en zorgden ervoor dat de planten binnen een week al snel twee bladeren ontwikkelden. Begin juli waren er grote verschillen merkbaar naargelang de zaaidatum. Op de weinige percelen die vóór 1 mei waren ingezaaid had de maïs al een hoogte van 50-60 cm bereikt. Op de percelen die na 7 mei waren ingezaaid, bevonden de planten zich tussen het 4-bladstadium en het 8-9-bladstadium, afhankelijk van het exacte zaaitijdstip. Ter vergelijking: in dezelfde periode vorig jaar (rond 23-26 juni) had de maïs al het 12- of 13-bladstadium bereikt en had het gewas een hoogte van 60 tot 80 cm. Een positief gevolg van de vele buien is dat ze grote uitbraken van bladluizen hebben voorkomen.

Begin juli zijn er in Vlaanderen nog steeds **graspercelen** die niet bemest en/of gemaaid zijn volgens LCV/Hooibeekhoeve. Doorgaans zijn dit de percelen die lang onder water hebben gestaan. Hier kan er dit jaar wellicht geen kwalitatief gras meer geoogst worden. De graspercelen die wel gemaaid zijn vertonen ook eerder een heterogene stand. Op veel percelen zijn de wielsporen van mengmesttanks of oogstmachines goed zichtbaar. Voor sommige percelen zal de afweging gemaakt moeten worden of ze gescheurd moeten worden om terug productief en kwalitatief grasland te krijgen.

Ook in Wallonië werden de eerste sneden voor kuilvoer erg laat - begin juni - en onder moeilijke omstandigheden binnengehaald. De grote hoeveelheid biomassa, het vergevorderde en dus erg vezelrijke groeistadium, in combinatie met de natte bodems en het beperkt aantal droge momenten bemoeilijkten de oogst.

De regenval verstoorde ook de weidegang. Het vee kon pas laat naar buiten omdat de meeste percelen niet toegankelijk waren door de frequente en hevige neerslag. Toen het vee eenmaal in de wei stond, had het de neiging om weg te zakken in de zompige weiden, wat de grasgroei beperkte of verhinderde en de aanwezigheid van onkruiden bevorderde.